

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Kai Amazonas nebegrąs politinės represijos ir smurtasai??i??

2013-11-04

A?URNALAS: KULTA?ROS BARAI

TEMA: LiteratA??ra

AUTORIUS:Ai??Tomas Kavaliauskas

DATA: 2013-11

Kai Amazonas nebegrąs politinės represijos ir smurtasai??i??Ai??

Tomas Kavaliauskas

Tarptautinio PEN klubo 79-asis kongresas Reikjavike

Kai deleguotas LietuviA? PEN centro nuvykau A? IslandijAi??, A?is kraA?tas, glamonAi??jamas Golfo srovAi??s, nepasitiko A?varbumu, kaip rugsAi??jo mAi??nesA? bAi??na visai A?alia esanA?ioje Grenlandijoje. Tad klimato poA?iAi??riu ai??i?? tai ne tokia jau ir A?iaurAi??s gAi??duma. O literatA??ros poA?iAi??riu PEN klubo kongresas sutapo su Reikjaviko tarptautiniu groA?inAi??s literatA??ros festivaliu. Ne veltui per atidarymo ceremonijAi?? tiek sostinAi??s meras JA?nas Gnarras, tiek IslandA? PEN centro prezidentas SJA?nas pasidA?iaugAi??, kad A?iuo metu, A?inoma, tik tas kelias dienas, A?is miestas ai??i?? tai ir pasaulio literatA??ros sostinAi??.

IslandA? aistra raA?yti prozAi?? tiesiog pribloA?kia, sakoma, net taksistai ir slaugAi??s skelbia savo gyvenimo istorijas su filosofinAi??mis A?A?valgomis. Dar labiau pribloA?kia A?alies, turinA?ios maA?daug tiek gyventojA?, kiek yra Kaune, vadybinis gebAi??jimas organizuoti gausius prozos vertimus ir prisistatyti anglA? kalba. PaminAi??siu tik kelias naujausias islandA? groA?inAi??s literatA??ros knygas, iA?leistas angliA?kai, ai??i?? tai A?rniai??i??o AzA?rarinssono kriminalinis romanas ai??zRaganos sezonasai??? apie mA?slingus A?vykius Islandijos A?iaurAi??je, Arnalduro IndriAi??asono ai??zTamsios padangAi??sai??? apie mirties kaukAi??, aplankanA?iAi?? tiek elitines Reikjaviko vilas, tiek skurdA?ius bAi??stus kur nors rAi??syje, HallgrAi??muro Helgasono ai??zSamdomo A?udiko namA? valymasai??? apie kroatA? mafijos, siautAi??janA?ios Niujorke, samdinA?, atsidAi??rusA? Islandijoje

su kito asmens tapatybe ir negalintai? ir?trAi??kti iA? salos, todAi??l priverstAi?? apmAi??styti tiek savo praeitA?, tiek ateitA?.

Man pasirodAi??, kad islandA? literatAi??ra akivaizdA?iai linksta analizuoti tamsiAi??jAi?? gyvenimo pusAi??, tarsi klajotA? Stepheno Kingo siuA?etniais vingiais. O tai gali bAi??ti ne tik pirmas A?spAi??dis, juk ir islandA? sagos, siekianA?ios viduramA?iA? vikingus, nevengia A?iaurumA?ai??i?? RAi??stA? A?spAi??dA? dar labiau sustiprina grAi??smingai alsuojantys ugnikalniai, sustingusios lavos landA?aftas, aptrauktas A?ole. A?ia vyrauja dvi spalvos ai??i?? juoda ir A?alia arba juosvai A?alia. Net A?vyrkeliai ne balti, o juodi.

Ai??alies literatA? pieA?iamAi?? tamsA? pasauli??vaizdA? su humoru pakoregavo Reikjaviko meras per kongreso atidarymAi?? Harpos konferencijA? ir koncertA? rAi??muose, beje, skandalingai baigtuose statyti, kai Islandija jau buvo apimta finansinAi??s krizAi??s, o gyventojai Ai??mAi?? abejoti, ar jiems reikia tokios prabangos. Meras, beje, internete pristatomas kaip spalvingiausias pasaulyje (gal ne vien todAi??l, kad jis ai??i?? profesionalus komikas?), negailAi??jo paA?aipiA? A?odA?iA? Islandijos politikams, norintiems taupyti kultAi??ros sAi??skaita. Jis pabrAi??A?Ai??: jei sakmiA? pasakojimo kultAi??ra nebAi??tA? iA?saugojusi islandA? kalbos, dabar politikai net neturAi??tA? A?odA?iA?, kaip pasakyti, kad nerems islandA? kultAi??rosai??i?? Mero teiginys, kad islandA? kalba uA?tikrina tautos iA?likimAi??, niekam iA? kongreso dalyviA? nepasirodAi?? dvelkiantis ai??znacionalizmuai???. AtvirkaA?iai ai??i?? PEN klubas rAi??pinasi kiekvienos pasaulio kalbos likimu. Ai??iuo atA?vilgiu tie ultraliberaliai nusiteikAi?? lietuviai? intelektualai, kurie A?aiposi, esAi?? Lietuva ai??i?? tai viso labo filologinis projektas, elgiasi labai provincialiai, nesvarbu, kad jie atrajoja garsiAi??jAi?? CzesAi??awo MiAi??oszo frazAi??s. TiesAi?? sakant, neA?inia, ar MiAi??oszas tiems savo A?odA?iams suteikAi?? niekinamAi??jA? atspalvA?, taA?iau, kad ir kaip bAi??tA?, lietuviai?, o ir islandA?, latviai?, estA? ai??zfilologinis projektasai?? tiesiogiai susijAi??s su kultAi??rine tautos sAi??mone, jos savastimi. Tai ai??i?? ne rasistinis skustagalviai? ai??znacionalizmasai???, bet indAi??lis A? pasaulio kalba? lobynAi??s. Perfrazuodamas Reikjaviko merAi??, galAi??A?iau sakyti: jei ne lietuviai? kalba, tai prolenkia?ki mAi??sA? intelektualai net negalAi??tA? lietuviai?kai piktintis, esAi?? Lietuvos valstybAi?? ai??i?? tai viso labo ai??zfilologinis projektasai???. Beje, turint unikaliAi?? knygneA?ystAi??s patirtA?, akivaizdu, kad A?iuo filologiniu projektu siekta iA?sivaduoti iA? rusifikacijos ir polonizacijos, o kalbinAi?? savigny na yra pamatinAi?? tarptautinio PEN klubo vertybAi??s.

Ai?? A?A? kongresAi?? atvyko ne tik stambiai? laisvA? valstybiA? ai??i?? JAV, Kanados, PrancAi??zijos, Vokietijos atstovai, prisistatAi?? ir Tibeto, Ai??iaurAi??s KorAi??jos, Kubos, Vietnamo raA?ytojai? PEN centrai, veikiantys uA?sienyje. Kadangi delegatai per posAi??dA?ius pasiskirsto abAi??cAi??lAi??s tvarka, maniau, sAi??dAi??siu greta kurda?, bet A?iemet tarp mAi??sA? A?sispraudAi?? dar vienas maA?as, taA?iau ambicingas ir itin draugiA?kas PEN centras ai??i?? *de la Lenga dai??i??OC* arba *langue Occitan*. Ai??ia kalba kalbama PietA? PrancAi??zijoje, kai kuriose Italijos ir Ispanijos vietovAi??se, A?ios kalbos regionas vadinamas *Occitania*. Tokia? PEN centra?, kurie pagrA?sti kalbine tapatybe, yra ir daugiau, pavyzdA?iui, baska? arba *vlaandereno*. *De la Lenga dai??i??OC* prezidentas, poetas ir medikas Joanas-Fredericas Brunas padovanojo man savo poezijos knygAi?? trimis ai??i?? *de la Lenga dai??i??OC*,

anglų ir prancūzų aiškinamomis kalbomis.

Kongresas prasidėjo tylos minute aiškinamomis pagerbimais mirusius rašytojus, žurnalistus. Dar prieš prasidėjimą pradžioje didėjusiame ekrane buvo rodomi asmenys, kovojusios ir kovojusios už laisvą, veidai. Kai kurie lengvai atpažinti, pavyzdžiui, Ana Politkovskaja. Tragiški žurnalistų likimai ir tai, kad jos teismams iki šiol nenustatyti, primena ir ICORN (*International Cities of Refuge Network*) brolių rašytojų ir žurnalistų, kuriuos persekioja režimas. Jau žinau, o jei žinau, tai ir juos palaikysiu, remia finansuokiu, pasitaikius galimybei ištrukti iš persekiotojų, siūlysiu apsigyventi saugioje šalyje. Daugiausia namų persekiojamiems rašytojams turi steigusi Skandinavija, neseniai prie globos įsijungė Slovėnijos PEN centro iniciatyva prisijungė Liubliana. Glaudžiai bendradarbiaujantiems lietuvių ir lenkų PEN centrams derėtų pasistengti, kad Varšuvoje, Krokuvėje, Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ar kuriame nors kitame mieste irgi atsirastų tokie namai.

Finansiniai ataskaita apie PEN klubo išdėstą nukreipia nuo idealistinio minčių. Aiškinanti organizacija, disponuojanti beveik milijonu Anglijos svarų, džiaugiasi pagerinusi finansinius savo padėtį. Beje, turtinga Alija PEN centrui iš savo narių renka didesnę mokestų negu skurdesniai, be to, neretai padengia vargstančių centrų skolas. Regis, solidarumas pasireiškia ne tik išdėstais, bet ir darbais.

Vis dėlto finansiniai tematika mažai žymūs svetima. Dar labiau jas išbaido, nors stengiasi sutelkti, Kirgizijos švietimo ministro pademonstruotas propagandinis filmas (su grafišiomis merginomis, ant virgų jojančiais, š tautinius kostiumus vilktais tenykiniais daiktais) aiškinanti tai buvo kvietimas 2014-aisiais Tarptautinio PEN klubo kongresui surengti Biškeke. Austrų PEN centro prezidentas iškart paprieštaravo aiškinanti nors Kirgizijoje lyg ir nėra š kalintų rašytojų, bet išdėstio laisvą ten vis tiek kabo ant plauko. Kirgizai net neturi savo PEN centro. Reklaminiame propagandiniame filme akcentuojami liukso klasės viešbučiai, prabangūs baseinai, gurmaniškas maistas, kiti komforto šrodymai sukliūdi atarimui, kad Kirgizijos vyriausybė tikisi PEN klubo kongresu sustiprinti aiškinanti savo šalyje regimybę aiškinanti.

Kongresas gana daug laiko skyrė rezoliucijoms dėl išdėstio laisvąs apribojimų švairiose valstybėse. Rusijos ambasada sulaukė net vizito su tarptautinio PEN klubo prezidentu Johnu Ralstonu Saulu priešakyje aiškinanti delegatai tiesiai išdėstio šalies nušygiavo pareikšti protesto dėl kalinamų *Pussy riots* merginų ir neseniai priimto šstatymo, draudžiančio propaguoti homoseksualumą. Tiesiai sakant, aš asmeniškai dvejotau, ar pritarti šiai rezoliucijai: Rusija, kaip bet kuri kita suvereni šalis, turi teisę savaip vertinti homoseksualumo propagavimą. Juk drausti *propaguoti* anaipol nereikia, kad asmeniui draudžiama laikytis netradicinės seksualinės orientacijos. Nepamirškime: Europos šalys gana ilgai ir sunkiai šio liberalizacijos keliu, dar ir dabar ne viskas šia yra taip politiškai korektiška, kaip daug kam norėtųsi. Antai Prancūzija tik per plaukė nepriimamą panašaus šstatymo, o protestuoti prieš homoseksualų santuokas š gatves išėjai?

prancAi??zai darAi?? spaudimAi?? vyriausybei, kad A?i permAi??stytA? keiA?iamas A?eimos vertybes. Jei PrancAi??zija bAi??tA? tapusi pirmAi??ja ES valstybe, apgynusia hierarchinA? heteroseksualios santuokos prana?umAi??, ar tarptautinio PEN kongreso Reikjavike delegacija bAi??tA? aplankiusi ir PrancAi??zijos ambasadaAi??, kad A?teiktA? pasipiktinimo laiA?kAi??? Labai tuo abejojuai??i??

O rezoliucija, A?teikta Rusijos ambasada, suformuluota taip:

ai??z2013-A?jA? birA?elA? buvo priimtas vadinamasis ai??zgAi??jA? propagandosai?? A?statymas, kuris draudA?ia netradicinAi?? seksualinAi?? orientacijAi?? propaguoti tarp nepilnameA?iA?. Bet kokia veikla, propaguojanti ne heteroseksualA? gyvenimAi??, susijusi su gAi??jA? ir lesbieA?iA? lygos protesto akcijomis arba skatinanti nepilnameA?ius neigti tradicinAi??s A?eimos vertybes, yra draudA?iama. [...] 2013-A?jA? birA?elA? prezidentas Vladimiras Putinas pasiraA?Ai?? naujAi?? ai??zA?ventvagystAi??sai?? A?statymAi??, kuris draudA?ia ai??zreliginius A?A?eidinAi??jimusi?? ir uA? tai numato bausmAi?? iki trejA? A?kalinimo metA? arba 500 000 rubliA? baudAi??.

Ai??io A?statymo projektas buvo pateiktas 2012-A?jA? rugsAi??jA?, PEN klubas mano, kad taip agresyviai mAi??ginta sustabdyti efektingus feministinAi??s pankroko grupAi??s *Pussy riots* pasirodymus, tokius kaip ai??zpanko maldaai??? Kristaus GelbAi??tojo katedroje. Ai??ie du A?statymai tAi??sia A?oda?io laisvAi??s suvarA?ymus Rusijoje ta paA?ia represyvia dvasia kaip ir 2012 m. priimtas A?statymas, naujai kriminalizuojantis A?meiA?tAi??.

Tarptautinis PEN klubas a) reikalauja, kad *Pussy riots* narAi??s Marija Aliochina ir NadeA?da Tolokonnikova bAi??tA? nedelsiant paleistos, o kaltinimai joms panaikinti; b) skubina, kad trys A?statymai, nukreipti prieA? iA?raiA?kos laisvAi?? ai??i?? A?meiA?to rekriminalizavimas, netradicinAi??s A?eimos propagavimo draudimas ir religiniA? A?A?eidimA? A?statymas, ai??i?? bAi??tA? atA?aukti; c) kvieA?ia Rusijos Federacijos vyriausybaAi?? laikytis savo A?sipareigojimA? Tarptautiniam susitarimui dAi??l pilietiniA? ir politiniA? teisiA?, gerbti nuomonAi??s ir iA?raiA?kos laisvAi??.

KritiA?kai apmAi??stAi??s A?iAi?? tarptautinio PEN kongreso rezoliucijAi??, vis dAi??lto balsavau uA? jAi??, dalyvavau ir eitynAi??se A? Rusijos ambasadaAi?? Reikjavike. TaA?iau vertAi??tA? aptarti A?tai tokA? paradoksAi??: A?ia? Rusijos A?statymA? formulotAi??s man asmeniA?kai nAi??ra nepriimtinos. Nemanau, kad blogai yra drausti homoseksualumo propagavimAi?? tarp nepilnameA?iA?. (Gal pirmiau leiskime jiems subrai??sti, kad kiekvienas laisva valia priimtA? vienokA? ar kitokA? sprendimAi?? be postAi??mio iA? A?alies?) Nemanau, kad reikAi??tA? leisti pankroko feministAi??ms groti ant altoriaus maldos namuose (kad ir kaip A?iAi??rAi??tume, toks elgesys A?A?eidA?ia tikinA?iA?jA? jausmus). TaA?iau absoliuA?iai aiA?ku, kad ir ai??zhomoseksualumo propagandosai??, ir ai??zA?ventvagysA?iA?ai?? draudimo A?statymai yra viso labo gudrus manevras, teisAi??tas bAi??das atriA?ti rankas tiems, kurie RusijAi?? jau seniai valo nuo ai??ziA?krypAi??liA?ai?? ir A?iaip ai??zkitokiA?ai??, policijai neva nieko neA?inant nei apie susidorojimus, nei apie fizina? smurtAi??.

Rusija juk neiA?leido A?statymo, kuris ginta? A?mogA? kaip asmenA?, nesvarbu, kokia seksualinAi?? jo orientacija, verA?iau nusprendAi?? patA? gAi??jA? egzistavimAi?? paversti ai??zpropagandaai???. Ai??tai A?ia ir paradoksas: Tarptautinio PEN kongreso

rezoliucijos tekstas akla remiasi A?mogaus teisiA? retorika, o minAi??tA? Rusijos A?statymA? formuluotAi??s lyg ir neprieA?tarauja A?mogaus teisAi??ms, esAi?? ginami nepilnameA?iai ir tikintieji, taA?iau atriA?a rankas A?iauriai gAi??jA? ir lesbieA?iA? diskriminacijai.

PopieA?ius PranciA?kaus interviu, kurA? davAi?? prieA? palikdamas BrazilijAi?? po kAi?? tik pasibaigusiA? pasauliniA? KatalikA? jaunimo dienA?, pasakAi??: ai??zKas aA? toks, kad teisA?iau kitAi??, jeigu jis ar ji ieA?ko Dievo, nepritariu tik agresyviam homoseksualumo lobizmuiai???. VertAi??tA? A?siklausyti A? A?iuos A?oda?ius. Europos SAi??jungos institucijos, spausdamos tiek RusijAi??, tiek Vidurio RytA? Europos A?alis, kad teisAi?? rengti *Pride parade* jos prilygintA? prigimtinAi??ms A?mogaus teisAi??ms, per prievartAi?? primeta homoseksualizmo propagavimAi???. TAI?? patvirtina ir Ai??vedijos ES reikalA? ministrAi??s Brigittos Ohlsson sveikinimas Lietuvai dAi??l A?iemet Vilniuje sAi??kmingai surengto *Pride parade*. KodAi??l tai vadinama pasididA?iavimo paradu? Nuo kada tam tikros seksualinio gyvenimo formos hierarchizuojamos pasididA?iavimo kategorijomis? Ar nepakanka vien neiA?siA?adAi??ti savAi??s ir nesigAi??dyti, kad priklausai seksualinei maA?umai, kaip tAi?? daro Rokas A?ilinskas, beje, pareiA?kAi??s, kad vaikA?A?iodamas Vilniaus gatvAi??mis jis kasdien neA?asi savo tapatybAi??, todAi??l jokio specialaus parado jam nereikia? Ar tik nebus taip, kad kartu su dirbtiniu pasididA?iavimu perA?ama mintis, esAi?? homoseksualAi??s santykiai yra ne tik madingesni, bet ir pranaA?esni negu heteroseksualAi??s?

ManyA?iau, analinA?, oralinA? ir vaginalinA? seksAi?? skirstyti pagal tai, kuris nardymo pataluose bAi??das labiau atitinka A?mogaus teises, yra taip pat absurdiA?ka, kaip teigti, neva rudaplaukiai iA? prigimties tolerantiA?kesni uA? juodaplaukiaus su A?viesiaplaukais arba atvirkaA?iai. Nebent kalbame ne apie laisvAi?? rinktis, o apie privalomybAi?? (isterijos dAi??l A?mogaus teisiA? labui) susidurti su kitokia meilAi??s forma, su vadinamaisiais ai??zmeilAi??s disidentaisi???. Bet juk vegetarams neliepiama stebAi??ti stirnA? medA?ioklAi??s, o mAi??sAi??dA?iA? niekas neverA?ia tapti vegetarais. Juk jau nereikalaujama (kaip sovietmeA?iu), kad kairiarankiai bAi??tinai taptA? deA?iniarankiais, taA?iau keista bAi??tA? A?kalbinAi??ti deA?iniarankius, kad taptA? kairiarankiais. O jei kas nors nori raA?yti tiek kaire, tiek deA?ine, ai??i?? tai jA? asmeninis reikalas. Bokse, sakoma, toks gebAi??jimas ypaA? praverA?ia, nes varA?ovas neA?ino, kuria ranka smogs prieA?ininkas...

O A?velgiant A? A?A? ai??zreikalAi??ai?? antropologo, kuris nepripaA?sta moralizavimo, akimis, *Pride parade* ai??i?? tai seksualinAi??s revoliucijos, A?vykusios Amerikoje praAi??jusio amA?iaus 7-ajame deA?imtmetyje, tAi??sinys. Sekuliari popkultAi??ra labai prisidAi??jo, kad heteroseksualiA? partneriA? kaitaliojimas, svingeriA? klubai, orgijos taptA? norma, A? seksualinAi??s A?vairovAi??s meniu ai??zrevoliucingaii?? buvo A?trauktas ir homoseksualumas. Ar jau pasiektos A?mogaus teisiA? ribos, plAi??tojant seksualinAi?? A?vairovAi??? Atrodo, ne, todAi??l stengiamasi, kad bAi??tA? iA?rastos dar kelios lytys, tada svarstysime, ar A?mogaus teisAi??s gali ginti ai??zlyties nr. 3ai?? santuokAi?? su ai??zlytimi nr. 5ai??, ar negali, o visos tos ai??zA?vairovAi??sai?? nebeaprAi??ps nei tie, kurie ai??zuA?ai??, nei tie, kurie ai??zprieA?ai??.

Gal atAi??jo laikas pripa?inti, kad susidAi??rAi??me su A?mogaus teisiA?

diktatūra? Prieita iki to, kad bet koks kritikas mastymas homoseksualumo klausimu isterikai apaukiamas homofobija. Tai rimtas pavojaus signalas ai??i?? nejaugi ir A?odA?io laisvA?? bus supanA?iota kaA?kam naudingomis iA?lygomis?

NeiA?vengiamai vA??l susiduria VakarA? ir RytA? civilizacijos. Bet Rusija, persekiama opozicijA??, kalindama valdA?ios kritikus, o A?velgiant plaA?iau, ai??i?? iki A?iol nepripa?indama Baltijos A?alia? okupacijos fakto, taikydama joms tai dujA?, tai pieno blokadą, A?alia ai??zprarastA? teritorijA?ai??? rengdama karines puolamA??sias pratybas, trypdama kitatauA?ia? ir kitaminA?ia? teises ir laisves, iA?duoda XIX a. slavofilA?, Dostojevskio ir Solovjovo puoselA??tas idA??jas apie dvasinA?? Rusijos misijA?? Europoje. CerkvA?? ir toliau tarnauja savo carui, t. y. tikA??jimas irgi atiduotas A? Kremliaus manipuliatoriA? rankas. *Pussy riots* pasiA??lA?? drA??siA??, politiA?kai angaA?uotA?? viso to dekonstrukcijA??, deja, pamirA?o, kad politinis protestas irgi turi paisyti etikos, ai??i?? praskA??sdamos kojas prie A?ventovA??s altoriaus, nieko konstruktyvaus rokerA??s nepasiA??lA??.

TaA?iau su jomis susidorota tikrai ne dA??l to, kad iA?niekino tikinA?ia?jA? jausmus, kaip spekuliatyviai teigiama, o todA??l, kad pankroko maldos tekstas apnuogino autoritarinA?? Putino ir StaA?iatikiA? baA?nyA?ios jungtA?. Ai??tai kodA??l kartu su PEN kongreso delegacija protestuoti prie Rusijos ambasados A?ygiavau ir aA?.

Rusijos ambasadorius iA?A??jo prie ambasados varteliA?, matyt, nustebA??s, kad ir A?iame pasaulio kampe sulaukA?? protesto akcijos. Abejingai iA?klausA?? Tarptautinio PEN klubo prezidento pastabas jo vyriausybei, atsainiai paA??mA?? rezoliucijA?? ir, lydimas apsaugos, grA?A?o A? rezidencijA??. Ai??i A?alis savo adresu nenori girdA??ti jokios kritikos, be to, stokoja ir politinA??s kultA??ros, kad gebA??tA? adekvaA?iai A?jA?? reaguoti.

Ai??sidA??mA??tini Arthuro Millerio, vadovavusio PEN klubui 1966ai??i??1969 m., A?odA?iai:

ai??zKai A?monA??ms nebegrA??s politinA??s represijos ir smurtas, PEN klubas galA??s bA??ti uA?mirA?tas. Iki tolei ai??i?? tai vis dar draugija, nesvarbu, kad kartais neA?inanti, ko griebtis, patirianti A?vairiA? nesA??kmiA?, neiA?vengianti klaidingA? veiksma?, taA?iau jA?? veda viltis, jog vienA?? graA?iA?? dienA?? tas darbas, kurA? ji mA??gina ir daA?nai sugeba padaryti, daugiau nebebus reikalingas.ai???

Kita rezoliucija ai??i?? dA??l Sirijos ai??i?? sukA??lA?? audringas diskusijas. Tomis dienomis atrodA??, kad JAV tikrai smogs Sirijai dA??l to, kad A?i panaudojo cheminA? ginklA??. IrakieA?iA? PEN centro prezidentA?? reikalavo, kad rezoliucija aiA?kia iA?reikA?tA? kongreso nusistatymA?? prieA? atakas iA? iA?orA??s, prieA? karA?? apskritai. Moderatoriumi papraA?ius, kad A?iuo klausimu pasisakytA? ir amerikieA?iA? PEN centro atstovai, A?ie lakoniA?kai pritarA?? pasiA??lytam projektui. Atrodo, jiems labiau rA??pA??jo sava rezoliucija JAV kongresui dA??l pilieA?iA? sekimo, jA? pokalbiA? pasiklausymo, dA??l amerikieA?iA? teisA??s A? privatumA?? uA?tikrinimo.

Buvo svarstomos rezoliucijos dA??l baskA? raA?ytojA? padA??ties Ispanijoje, dA??l Kinijos raA?ytojA? laisvA??s. VokieA?iA? ir vengrA? PEN centrui parengA??

rezoliucijai?? dAi??l antisemitizmo protrAi??kio Vengrijoje su iA?puoliais prieA? Imre KerteszAi??, PeterA? NadasAi??, Gyorgi KonradAi???. SukrAi??tAi?? faktas, kad universitetA? studentai ant A?ydA? kilmAi??s dAi??stytoja? durA? kljuoja lapelius su grasinimais (vaizdo reporta?us apie tai rodAi?? vokieA?iA? televizija *Deutsche Welle*). Sunku net A?sivaizduoti, kad tokie incidentai vyktA? Lietuvos universitetuose.

Summa summarum, akivaizdu, kad Tarptautinis PEN klubas atlieka svarbiAi?? misijAi?? ai??i?? gina pasaulio raA?ytoja? A?oda?io laisvAi??, skatina puoselAi??ti visas pasaulio kalbas, ir daro tai jau 79-erius metus.

PaskutinAi??s dvi vieA?nagAi??s dienos sugrAi??A?ino iA?baidytas kAi??rybines mAi??zas ai??i?? buvome pakviesti A? *Nordic House*, klausAi??mAi??s knyga? pristatymA? jau ne kaip PEN kongreso, o kaip Reikjaviko literatAi??ros festivalio dalyviai. JautAi??mAi??s priklausantys, pasak sostinAi??s mero, visA? ai??zgeriausiai partijaiai???, vienijanA?iai kAi??rybos A?mones.

PaskutinAi?? diena ai??i?? apsilankymas ten, kur trykA?ta karA?ti geizeriai, kur iA?siskiria dvi tektoninAi??s plokA?tAi??s, kasmet po tris centimetrus gilindamos properA?Ai??ai??i?? O kai vaA?iavome prie Gullfos (auksinio) krioklio, gidAi??, pamaA?iusi pro debesis besiverA?ianA?iAi?? saulAi??, iA? anksto paA?adAi??jo A?spAi??dingAi?? reginA? ai??i?? vaivorykA?tAi?? virA? Hvitos kanjono. PaA?adas iA?sipildAi??.

KelionAi?? baigAi??me Islandijos raA?ytoja? sAi??jungos namuose, raA?ytojo Gunnaro Gunnarssono (1889ai??i??1975) garbei pavadintuose *Gunnarhus*. Mat jis A?iuose namuose gyveno ir kAi??rAi??, yra iA?saugota jo baldA?. RAi??syje A?rengta 60 kvadratinia? metrA? rezidencija sveA?iui raA?ytojui, beje, jau rezervuota iki pat 2015-A?jA?. Islandijos raA?ytoja? sAi??jungai priklauso 350 nariA? ai??i?? tai prozininkai, poetai, vertAi??jai, dramaturgai, vaikA? literatAi??ros kAi??rAi??jai.

RaA?ytoja? namA? A?eimininkai kongreso dalyvius pasitiko kiekvienAi?? asmeniA?kai, teiraudamiesi, iA? kur A?is atvyko. PristatAi??s, kad esu iA? Lietuvos, padAi??kojau Islandijai, kuri pirmoji pripaA?ino mAi??sA? A?alies nepriklausomybAi???. Vyriausioji vadybininkAi?? su plaA?ia A?ypsena atsakAi??, kad A?iAi?? istorijAi?? visi labai gerai A?ino, dar niekas A?ia jos nepamirA?o.

ai??i??Kitos dienos ankstA? rytAi?? sausakimA?u autobusu riedAi??jau A? Keflaviko oro uostAi???. Ai??alia sAi??dinti porelAi?? amerikieA?iA?, nesusijusiA? su PEN kongresu, pasakojo islandiA?kus anekdotus. PavyzdA?iui, kAi?? daryti, jei pasiklydai Islandijos miA?ke? Ogi atsistoti. Ai??is anekdotas gerokai juokingesnis A?inantiems, kad A?ioje saloje miA?kA? nAi??ra, auga tik pavieniai medA?iai, pasodinti A?monia?.

O man mintyse skambAi??jo trieilis iA? ai??zIA?siskyrimo legenda?ai???:

iA?mintingas rudena? iA?siskyrimas

aplieja siauras gatves

savo tylos medumi

Dai??i??OC kalba jis skambAi??tA? taip:

La savia despartida dels autons

*A g o l o p a l a s
carreiretasAi??
Ai??*

*Dins lo meu de son silenci**

* Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai??Ai?? Joan-Frederic Brun, Legendari de las despartidas (ai??zIA?siskyrimA? legendosai??), Jorn, *Montpeiros*, 2009.